

Családi legendárium

A Pappok felmenőinek egyike kemény ember volt. Első házasságában ki-kirobbantak a viharok, az érzékeny lelkű asszony megbántottan mondogatta:

– Majd megtudod, ki voltam én neked, ha meghalok!

– Tán azt hiszed, megállnak a vonatok, ha meghalsz? – hangzott a hetyke válasz.

Felesége halálának napján a postás férj elsőként olvashatta a kihordandó újság nagybetűs szalagcímét: „Országszerte megbénult a forgalom a vasutasok sztrájkja miatt”.

Házirend

A korán árvaságra jutott Papp testvéreket nagypajuk nevelte. Csupán néhány hold földje volt, de rend, fegyelem és a munka szeretete uralta családját. A négy árvát tisztességes életre kívánta nevelni, amihez a templomos élet is szervesen hozzátartozott. Ha valamelyik gyermek szándékosan elkerülte az istentiszteletet, a szigorú nagypapa intelmével kellett számolnia:

– Aki nem megy az Isten házába, a vasárnapi ebédre se jelentkezzék!

A jelenlétet ezenfelül mással is igazolniuk kellett. Mindegyiküktől megkérdezte, honnan vette fel a szentleckét, és miről beszélt a pap.

Az egri agóra

A húszas-harmincas évek során hivatalos rendeletre minden gyülekezetben beindult a belmissziói munka. Megalakultak életkor és nemek szerint az egyesületek, szövetségek: ifjúsági egyesületek, leánykör, asszonykör, férfiszövetség. Gyülekezetünkben is volt érdeklődés a még újnak számító missziói munka iránt.

A falu ifjai belekóstoltak a magyar irodalomba is, a népi irodalom termékei kézről kézre jártak: Féja Géza, Erdei Ferenc, Illyés Gyula, aztán Móricz Zsigmond, Gulyás Pál, Ady Endre, Karácsony Sándor, Tolsztoj, Dosztojevszkij, Dumas, a *Quo vadis* mind-mind jelen voltak az egri fórumon. A Jókai-köteteket rongygyá olvasták. Szerették Ravasz László püspök írásait, s Papp Anti rákapott a parokiális könyvtár kétkötetes *Institutiójára* is. Kálvin *Evangéliumi Harmóniájá*nak minden kötetét elolvasta úgy, hogy beszédeiben idézte, és hivatkozott az őt megragadó gondolatokra.

Az őszi-téli időszak munkálatai jórészt kimerültek az állatok etetésében-itatásában, aztán az istállók párárs melegében a jászlak és a szénatartók szívesen látott vendégei lehettünk. Így az állatvilág: ökrök, tehenek, lovak, csikók, borjak, juhok is részesei lettek az egri ifjúság szelíd vitáinak, terveinek. Nem vették rossz néven, ha jelenlétükben bibliát olvastunk, és a falu, az egyház gondjaival foglalkoztunk. A Szentírás elkötelezi az igaz embert jószágai megismerésére, gondozására, és a velük való emberséges bánásmódra is. Miért

lenne idegen az istálló, a jászol, a szénatartó az embertől, amikor az állatok lakhelye adott helyet a betlehemi gyermeknek és családjának? A kitakarított, bealjazott istállónak, a szalmának, a töreknek, a szénának, a tisztán tartott jószágok párájának, csendes kérődzésének van valami sajátos jó illata, a lélegzésüknek az idegekre is megnyugtató a hatásuk. Csendességük valahogy átítatja az embert. Ilyen légkörben lehet igazán álmodozni, terveket szőni, a viharlámpa csendes homályában akár olvasni is. Felolvasni a Bibliából, Adyból, Ravasz, Kodolányi János írásaiból.

Istállókban születtek faluboldogító terveink: ha odaérünk, nem tűrjük a falu nyáron poros, ősszel-télen cuppogós, tengelytaszító sarát. Az uradalmi tanyákon a kocsisok, a zsellérek, a szolgák gyermekei a szegénység és a nem kis távolság miatt iskola nélkül nőttek fel. Ha a tanyai gyermekek megfelelő ruha, lábbeli hiányában nem juthattak el az iskolába, akkor menjen az iskola az uradalmi cselédség gyermekeihez. Anti szerette volna valóra váltani álmait. Ábécéskönyveket vásárolt a fiatalokkal, és rendszeres időközökben betűvetésre oktatták a kis tanyasi vadócokat.

Dávid és Jonathán

„Minden időben szeret az igaz barát, és testvérül születik a nyomorúság idejére.” (Péld 17,17) Anti-val ilyenszerű barátság lett közös ajándékunk. Akkoriban nem túl gyakori, hogy a falu lelkészcsaládjának

egyik fia egy parasztcsalád árván maradt sarjával barátokozzon. De az őszinte kapcsolatra nagyobb szüksége volt Jonathánnak, a király fiának, mint Dávidnak, a bethlehemi pásztorfiúnak.

Nesze, Isten

Volt a faluban egy szegény, születésétől fogva nyomorék férfi. Nem tudott lábra állni, a kezeit használta, úgy csúszott az alfelén az úton. Szánalmas látványt nyújtott. Betegségét a falu az apja hirtelen természetével hozta kapcsolatba. Megtörtént, hogy egyszer, amikor egyetlen tehenét elvitte valami kór, haragra gerjedt, fejszét ragadott, a tehenet feldarabolta, a véres húsokat az ég felé hajigálta, s iszonyú vesztesége fájdalomában így kiáltott:

– Nesze, Isten, egyél húst!

A falu ifjai Papp Anti indítására megszervezték, hogy a szegény nyomorék mindennap kapjon valakitől egy tál meleg ételt. Az átok áldásra fordult: „Nesze, ember, egyél húst!”

Gombási példázat

Gombás két kilométerre fekszik Egritől. Házai hosszú kilométereken át sorjáznak a szatmári út mentén. Egy ember vérfertőző kapcsolatban élt együtt a lányával a faluban. Amikor kapcsolatuk gyümölcse már

útban volt, az apának nyoma veszett. Napok múlva bukkantak rá a közeli erdőben, ahol a Papp családnak is volt tulajdona. Mire az akasztott testet ember látta volna, az erdő madarai már kikezdték. Szemének ürege üresen tátongott a szétcsipkedett véres koponyán.

Anti azonban nem állt meg ott, ahol a falu: a réműletnél és az iszonyatnál. Tudni akarta, mit mond erre az Írás. Szinte azonnal jelentkezett a válasz: „A szemet, amely megcsúfolja atyját ... kivájják a völgynek hollói, vagy megeszik a sasfiak.” (Péld 30,17)

Anti életét végigkísérte Isten szavának szó szerinti beteljesedése.

Istennek szegezett kérdés

A nagy bajuszú, templomszerető Fazekas Józsi bácsi falunk egyik ismert embere volt. Ám hirtelen indulataival, káromkodásaival nem bírt szakítani. Ha felindult haragjában a rakoncátlankodó igás jószágokkal nem is Simeon és Léviként bánt, akik „kedvök telve inát szegték az ökröknek” (1Móz 49,6), a falu emlékezete szerint Józsi bácsi mérgében képes volt fogaival az igavonó fület harapdálni.

Télen az erdő, a fairtás adott munkát az embereknek, Józsi bácsi is összeszedte embereit. Köztük mint rokon jelen volt Anti is. Nekiálltak egy hatalmas cserfának, s a fa holtan zuhant a földre, de haláláért bosszút állt. Józsi bácsit szemelte ki magának. Zuhantában egy ág elérte a fejét, vére piroslott a friss havon.

„Istenem, Istenem, könyörülj rajtam, szegény bűnösön!” – vált meg a földi élettől.

Végül is ki-ki napirendre tért felette: ha születünk, csak meg kell halnunk. Antinak azonban Józsi bácsi halála gondot okozott. Hogy van az: valaki hűséges templomos, káromkodós, nehéz természetű ember, s végül vérbe fagyva Isten könyörülete felé fordul utolsó pillanatában? Józsi bácsi kiáltására van-e válasz, vagy az ég is befagyott?

Anti a választ nem dogmák tanításában kereste. Üdvösség és kárhozat kérdésében válaszért az éghez, az Igéhez fordult. Tekintete a 91. zsoltár 14. versére esett: „Mivelhogy ragaszkodik hozzám, megszabadítom őt, felmagasztalom őt, mert ismeri az én nevemet!”

Scriptura locuta, causa finita.* Az Írás lezárja a misztériumot, és pontot tesz töprengéseink végére.

A bethesdai beteg

A körzeti KIE-konferenciákon az előadásokat megbeszélések követték. Papp Anti kérdései, válaszai gyakran az előadó lelkészeket és más értelmiségieket is zavarba hozták.

Az egyik bibliaórán elhangzott a kérdés: Jézus Bethesda tavánál miért éppen a béna embert szólította meg: „Akarsz-e meggyógyulni?” Találgattuk az okát. Végül az addig hallgató Anti annyit mondott:

* Az Írás szól, az ügy el van rendezve.

– Mert az volt a legbetegebb!

Válasza évekig elkísért: elég betege vagyok-e a bűneimnek, hogy Jézus Krisztus megszólítottja legyek?

Kisgazdából nagyvállalkozó

Anti öröksége csupán 5-6 hektár föld volt. Amikor mindenki gyarapítani kívánta kis gazdaságát, ő merészen eladta – vagy ahogy a faluban emlegették, akik még józan ítélőképességét is kétségbe vonták: eljátszotta – családi örökségét. Árából kibérelt egy 200 holdas urasági birtokot, és azon kezdte el gazdasági vállalkozását. Összevásárolta például a falu összes istállótrágyáját, és a szájtáti ámulóknak azt felelte: mezei nyulak trágyájával nem lehet eredményesen földet művelni. Tőle hallottam azt is: „a jászol adja a tejet” – s milyen igaz is ez a családra, a gyülekezetre, a nemzetre, és általában a nevelésre.

Amikor bátorságát számon kérték, a Kálvint is olvasó Anti az *Institutio* ajánlásának mentegetőző érvelésével védekezett: „...a dicsekedés minden tárgya el van tőlünk véve, hogy egyedül az Ő dicsősége tündököljék.”

Vakmerőségre, hősi gesztusokra, amelyek bálványt nemzenek, nincs szükség, de az olyan ember, aki hittel vallja, hogy Isten dicsősége kell hogy tündököljék, nagy hiánycikk egyházunkban.